

Rapport 2011:4 R

Generell vägledning för
självvärdering i Högskoleverkets
system för kvalitetsutvärdering
2011–2014

Rapport 2011:4 R

Generell vägledning för
självvärdering i Högskoleverkets
system för kvalitetsutvärdering
2011–2014

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Generell vägledning för självvärdering i Högskoleverkets system för kvalitetsutvärdering. 2011–2014

Utgiven av Högskoleverket 2011

Högskoleverkets rapportserie 2011:4 R

ISSN 1653-0632

Innehåll: Högskoleverket, utvärderingsavdelningen

Omslagsbild: Ingram Publishing

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Innehåll

Inledning	5
En självvärdering per examen	7
Del 1 – Måluppfyllelse	8
Exempel på underlag som kan användas	8
Del 2 – Utbildningens förutsättningar	9
Del 3 – Andra förhållanden	10

Inledning

Högskoleverket har i uppdrag att utvärdera utbildningarnas resultat. Med resultat avses hur väl den aktuella utbildningen uppfyller kraven i högskolelagen och i examensbeskrivningarna i de förordningar som ansluter till lagen. Högskoleverkets utvärderingar kommer att granska i vilken utsträckning studenternas faktiska studieresultat motsvarar de förväntade studieresultaten. De underlag som de sakkunniga grundar sina bedömningar på är studenternas självständiga arbeten (examensarbeten), lärosätets självvärdering, enkäter till tidigare studenter samt studenternas uppfattning om utbildningens resultat i förhållande till målen i examensbeskrivningarna. Studenternas självständiga arbeten ska tillsammans med de utbildningsresultat som redovisas i självvärderingen utgöra det huvudsakliga underlaget för ett samlat omdöme. Självvärderingen är ett viktigt underlag för Högskoleverkets utvärderingar men bör även kunna fungera som ett viktigt instrument i lärosätets eget arbete med att kvalitetssäkra utbildningar.

Självvärderingen består av tre delar. Den första, och viktigaste, syftar till att möjliggöra en bredare och mer fullständig resultatredovisning än den som kan ske genom de självständiga arbetena. I självvärderingen bör lärosätet därför redovisa, analysera och värdera de resultat som uppnåtts i förhållande till samtliga mål som utvärderingen ska ske mot. Redovisningen ska syfta till att visa för de sakkunniga att studenterna (och därmed utbildningen) når målen i examensbeskrivningarna. Viss redovisning av förutsättningar och processer kan dock göras för att lärosätet ska ha möjlighet att redogöra för hur det säkerställs att studenterna verkligen når målen. Det är dock inte processer och förutsättningar som ska bedömas av de sakkunniga utan utbildningens resultat, dvs. målpåfyllelsen. Enligt regeringens bedömning i propositionen *Fokus på kunskap – kvalitet i den högre utbildningen* (prop. 2009/10:139 s. 21) är det viktigt att utbildningarnas användbarhet för arbetslivet bedöms i Högskoleverkets utvärderingar. Detta bör därför beaktas i självvärderingarna.

Syftet med den andra delen är att redovisa förutsättningar som har en påtaglig betydelse för utbildningens resultat. En sådan förutsättning är den lärarresurs som används i den utvärderade utbildningen. Därför bör lärosätena i självvärderingen redovisa uppgifter om lärarkompetens och lärarkapacitet samt analysera dessa uppgifter i relation till de mål som gäller för den aktuella examen. Lärosätena har också möjlighet att redovisa och analysera relevanta uppgifter om studenternas förutsättningar och argumentera för hur detta har påverkat utbildningens resultat.

I den tredje delen finns möjlighet för lärosätet att redovisa andra förhållanden som kan anses vara särskilt betydelsefulla för att bedöma den aktuella utbildningen. Det kan till exempel vara lokala mål för utbildningen eller de självständiga arbetenas roll i utbildningen.

Det här dokumentet är en generell vägledning för självvärdering som ligger till grund för vägledningarna för varje utvärdering.

En självvärdering per examen

Det bör göras en självvärdering per examen (yrkesexamen, generell eller konstnärlig). Det innebär att om det vid ett lärosäte i ett visst huvudområde utfärdas både kandidat-, magister- och masterexamen bör det göras en självvärdering för var och en av de tre examina.

Självvärderingen bör utgå från aktuella förhållanden för utbildningen, företrädesvis från innevarande termin samt de två närmast föregående terminerna. Undantag från denna tidsperiod kan göras, t.ex. om vissa kurser inte har getts under aktuell period. Om undantag görs bör detta redovisas och motiveras.

Lärosätet bör ange de källor som analysen utgår från och gärna även redovisa år och månad för respektive källa, t.ex. vilket år och vilken månad som ett exempel på examination är taget ifrån. Källorna ska dock inte biläggas självvärderingen. Dessa bör dock kunna göras tillgängliga för bedömare t.ex. inför ett platsbesök.

Lärosätet kan referera till samma källa under flera av frågorna, om det anses lämpligt, samt även referera till samma källa för närliggande huvudområden eller för flera examina, t.ex. magister och master. Om så är fallet bör det tydliggöras vilka textavsnitt som är unika för en självvärdering t.ex. ”Detta exempel gäller endast för huvudområde X.”

Självvärderingen bör sammanlagt inte överstiga 20 A4-sidor. När arbetet med självvärderingen är avslutat och har beslutats av lärosätet laddas den in i HSV-Direkt av ansvarig person på lärosätet.

Del 1 – Måluppfyllelse

Syftet med del 1 är att redovisa, analysera och värdera studenternas måluppfyllelse i förhållande till de examensmål som ingår i utvärderingen. Lärosätet bör därför i denna del argumentera för att och hur studenterna når respektive utvalt examensmål och dess delar. Analysen bör vila på underlag av olika slag. Vilka mål som ingår i utvärderingen och vilka kriterier som ska användas väljs av bedömargruppen. Detta kommuniceras sedan med företrädare för de utbildningar som utvärderas som då har möjlighet att lämna synpunkter på utvalda mål och kriterier. Högskoleverket fastställer därefter mål och kriterier.

Exempel på underlag som kan användas

Det står lärosätet fritt att välja vilka underlag som analysen av måluppfyllelse ska utgå från. För att skapa likvärdighet i utvärderingarna kan det dock vara lämpligt att utgå från följande fem typer av underlag:

Underlag som rör examination

1. Sammanställningar och analyser (gärna belysta med exempel) av olika arbeten och uppgifter som studenterna genomfört, t.ex. uppsatser, projektarbeten eller laborationsrapporter. Även lärosätets egna analyser av självständiga arbeten (examensarbeten) kan användas här.
2. Sammanställningar och analyser (gärna belysta med exempel) av examinationsuppgifter och -frågor.

Underlag från uppföljningar och analyser av hur processer är kopplade till resultat

1. Resultat från utvärderingar och uppföljningar av olika slag, t.ex. resultat från kursvärderingar, programutvärderingar, terminsutvärderingar, huvudområdesutvärderingar eller alumnuppföljningar.
2. Beskrivningar och analyser av hur kursmålen, undervisningen, undervisningsmaterialet och examinationen är kopplade till varandra för att studenterna ska nå respektive examensmål.
3. Beskrivningar och analyser av hur flera kurser bygger på varandra för att studenterna ska nå ett examensmål eller dess delar

Lärosätet bör genomgående redovisa, analysera och värdera underlagen i relation till respektive utvalt examensmål eller dess delar. I redovisningen bör ingå hur representativa exemplen är, dvs. hur ofta och i vilka kurser liknande exempel förekommer. En rekommendation är att välja exempel från återkommande och större kurser. För varje mål kommer det att finnas utbildningsspecifika kriterier till stöd för de sakkunnigas bedömning och till stöd för lärosätet, till exempel i att strukturera redovisningen och analysen.

Del 2 – Utbildningens förutsättningar

Lärarkompetens och lärarkapacitet

I självvärderingens del 2 ombeds lärosätet att beskriva och analysera den lärarkompetens och den lärarkapacitet som finns för den aktuella utbildningen samt argumentera för hur den bidrar till att studenterna når de mål som ingår i utvärderingen. Redovisningen bör beröra samtliga mål som ingår i utvärderingen och innehålla uppgifter om typ av anställning vid lärosätet, akademisk titel och inriktning, relevant kompetens, relevant yrkeserfarenhet (utöver den akademiska), anställningens omfattning, grad av forskningsaktivitet och grad av undervisningsaktivitet i utbildningen. Redovisningen bör ske i en samlad analys för samtliga mål som kompletteras med en tabell som tillhandahålls av Högskoleverket.

Studenternas förutsättningar

En annan förutsättning som lärosätena har *möjlighet* att redovisa i självvärderingen är studenternas förutsättningar. Lärosäten som bedriver ett framgångsrikt arbete med breddad rekrytering ska inte missgynnas vid utvärderingar. Om ett sådant arbete kan bedömas ha en påtaglig betydelse för utbildningens resultat ska det kunna beaktas. Därför har lärosätena möjlighet att i självvärderingen redovisa relevanta uppgifter om studenternas förutsättningar och argumentera för hur dessa har påverkat utbildningens resultat. Det meritvärde som studenterna har när de antas till en utbildning kan ge en bild av studenternas förutsättningar att uppnå målen för utbildningen. För att en sådan redovisning ska kunna påverka det samlade omdömet ska det vara påtagliga skillnader mellan studenternas förutsättningar i jämförelse med liknande utbildningar på andra lärosäten.

Om lärosätet anser att studenternas förutsättningar bör vägas in i bedömningen bör följande redovisas:

1. Redovisa faktorer som avser studenternas förutsättningar och argumentera för vilken betydelse som dessa faktorer kan ha för utbildningens resultat.
2. Visa genom en jämförelse med liknande utbildningar vid andra lärosäten att det finns en påtaglig skillnad i studenternas förutsättningar.

Del 3 – Andra förhållanden

Studenternas självständiga arbeten är ett viktigt underlag i Högskoleverkets utvärderingar. Det kan därför vara av betydelse för bedömarna att känna till grundläggande fakta om de självständiga arbeten som ingår i respektive utbildning.

Lärosätet bör därför redovisa följande:

1. Hur många högskolepoäng omfattar det självständiga arbetet i den aktuella utbildningen?
2. Om utbildningen genomförs i programform, under vilken termin i programmet genomförs vanligen det självständiga arbetet?
3. Arbetar studenterna vanligen ensamma eller tillsammans med andra och i så fall, hur många studenter brukar ingå i gruppen?

Det finns också möjlighet att redovisa andra förhållanden som lärosätet anser vara särskilt viktiga för att bedöma den aktuella utbildningen och som inte har redovisats tidigare i självvärderingen, t.ex. lokala mål, utbildningens profil eller hur stor andel studenter som läser kurser inom huvudområdet i program respektive som fristående kurs.

Högskoleverket är en myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, tillsyn, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar och analyser, bedömning av utländsk utbildning och studieinformation.

Läs mer på vår webbplats www.hsv.se.